

УДК 811.161.2:811.161.1'373.611

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2023.2\(28\).299792](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2023.2(28).299792)

Лариса ШЕВЧУК

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

канд. філол. наук, доцент,

завідувачка кафедри прикладної лінгвістики

м. Одеса

shevchuk_onu@te.net.ua

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ІМЕН В УКРАЇНСЬКОМУ ГУМОРИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ 2022–2024 рр.

Анотація. *Статтю присвячено дослідженню мовних механізмів трансформації прецедентних імен в українському гумористичному дискурсі воєнного часу. Метою дослідження обрано виявлення структурно-семантичних та комунікативно-прагматичні особливостей інноваційних прецедентів у сучасному гумористичному дискурсі. Джерельною базою дослідження послужили трансформовані прецедентні імена в сучасних українських телевізійних розважальних програмах, пародіях Юрія Великого, гумор в Telegram-каналах за 2022–2024 рр. Було проаналізовано чотири різновиди прецедентних імен: антропоніми, топоніми, ергоніми та хрононіми. З'ясовано, що найбільшу активність в усіх групах виявляє контамінаційний тип дериватів, утворених шляхом накладання однієї твірної основи на іншу. На другому місці за кількістю зафіксованих контамінацій є прийом вичленування однієї твірної основи в іншу. Розглядається словотвірна контамінація як вияв мовної гри, що набуває яскраво виражену прагматичну скерованість на зняття психологічного стресу, подолання негативу війни за допомогою гумору. Доведено, що зневажливої тональності набувають номени-трансформанти, пов'язані з країною-агресором, представниками її органів влади, пропагандистами, культурними діячами, що стали прибічниками імперсько-мілітаристської політики. Негативне оцінювання особи чи явища відбувається за допомогою розмовно-зниженої лексики, яка створює іронічне забарвлення новотвору. Обґрунтовано синтетичну функційність контамінацій, які виконують одночасно номінативну, оцінну й експресивну функції. Здійснена розвідка виявляє те, що в стилістичному плані комічний ефект від більшості трансформованих прецедентних імен спричиняє каламбурна паронімазія. Завдяки паронімічній атракції, інновати синтезують в собі звукову оболонку й значення двох паронімів, що дозволяє перетворити жахливі явища воєнного лихоліття на комічні шляхом глузування, уникаючи «мови ворожнечі».*

Ключові слова: *гумористичний дискурс, мовна гра, прецедентний феномен, трансформоване прецедентне ім'я*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Якщо в мирний час однією з найбільш поширених функцій мовної гри є розважальна, створення гумористичного ефекту, то в часи воєнного лихоліття сміх стає ментальною зброєю

проти ворога. Почуття гумору є невід'ємною рисою української лінгвоментальності. І хоча український гумор традиційно доброзичливий та самоіронічний, проте в добу смертельного протистояння стає руйнівною силою для загарбників, продукуючи інноваційні мовні одиниці як засіб психологічного протистояння. Незважаючи на інтенсивні дослідження цих мовних одиниць, пов'язаних із російсько-українською війною, робота в цьому напрямку не втрачає актуальності.

Ступінь дослідження проблеми в лінгвістиці. У новітніх українських студіях інноваційні мовні одиниці періоду російсько-української війни висвітлюються в семантико-словотвірному (А. Нелюба [12], Є. Редько [14], І. Божко [2], М. Степаненко [17]) та психолінгвістичному (О. Кирилюк [5]) аспектах переважно в публіцистично-політичному медіадискурсі. Комічний ефект неологізмів, пов'язаних з «мовою ворожнечі», досліджувала А. Бойко [3]. Власне гумористичному дискурсу воєнного часу присвячені праці О. Харченка [18, 19], який аналізує комічні евфемізми та прецедентні фрази з російської мови та їх негативацію в українському медіапросторі. Утім, на наш погляд, явище прецедентних феноменів, які виникають під час російсько-української війни, заслуговує на особливу увагу. По-перше, стрімкий розвиток історичних подій, які відбуваються під час війни, стимулює оновлення прецедентних ситуацій, прецедентних імен та прецедентних висловлень, а їхня фіксація та лінгвістичний коментар сприятиме створенню українського «Словника прецедентних феноменів», запропонованого Ж. Колоїз [8]. По-друге, аналіз механізмів трансформації прецедентних феноменів дозволить виявити особливості українського гумору воєнного часу.

Мета статті – ідентифікувати новітні прецедентні імена, схарактеризувати найбільш типові моделі трансформаційних процесів, що викликають комічний ефект в умовах війни, з'ясувати структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості трансформованих одиниць.

Матеріалом дослідження послуговували трансформовані прецедентні імена в сучасних українських телевізійних розважальних програмах, пародіях Юрія Великого, гумор в Telegram-каналах за 2022–2024 роки.

Методи дослідження – описовий та метод спостереження, метод компонентного аналізу, семантико-інтерпретаційний метод, лінгвопрагматичний метод.

Викладення основного матеріалу дослідження. Гумористичний дискурс являє собою текст, що занурений в ситуацію сміхового спілкування. Спираючись на теорію зняття психологічної напруги (Р. Малфурс [21]), згідно з якою під час сміху люди позбуваються негативних емоцій, теорією переваги (А. Бардон [20]), відповідно до якої в гумористичному дискурсі, заснованому на глузуванні, об'єкт розваги вважається інтелектуально та морально нижчим за опонента або оповідача жарту, О. Харченко визначає український гумористичний дискурс воєнного часу як «текст із особливими власними мовними та поза-

мовними прийомами реалізації інтенцій сміху, переваги та зняття психологічної напруги, що розгортається у ситуативному контексті російсько-української війни» [18, с. 233].

Найбільш повно сміхова культура реалізується через мовну гру. В останні десятиліття, завдяки ґрунтовним науковим розвідкам (Є. Карпіловська, Ж. Колоїз, Н. Кондратенко, Т. Космеда, С. Мартос, А. Нелюба, В. П. Олексенко, Є. Редько, А. Сагаровський, І. Сніховська, О. Тимчук, О. Халіман) термін «мовна гра» поширив своє значення від вузького, традиційного розуміння як каламбуру, до широкого сучасного – творчого, нестандартного використання ресурсів усіх мовних рівнів (фонетичного, словотвірного, морфологічного, лексичного й синтаксичного).

На думку Т. Космеди, «за допомогою мовної гри як засобу трансформації картини світу мовна особистість репрезентує відповідні культурні цінності, виражаючи їх через систему суб'єктивних смислів, які кодує адресант, а адресат – дешифрує» [6, с. 118].

Потужний потенціал комічного впливу мають прийоми трансформації прецедентних феноменів.

Прецедентні феномени розглядають здебільшого як ядерні елементи культурного простору, що репрезентують ментальність національно лінгвокультурної спільноти як результат знань та уявлень носіїв певної мови (національної культури) різних поколінь; демонструють їх як зразки когнітивної обробки дійсності, що мають істотні зв'язки з фундаментальними ціннісними орієнтаціями тієї чи тієї лінгвокультури, актуалізують ту чи ту культурно значущу інформацію [8, с. 142].

Основними різновидами прецедентних феноменів є прецедентне ім'я, прецедентне висловлення, прецедентний текст та прецедентна ситуація.

Явище трансформації прецедентних феноменів розглядалось переважно щодо прецедентних висловлювань (фразеологізмів, паремій, крилатих висловів) в публіцистичному (М. Баган, [1], Г. Касим [4], С. Пташник [13], В. Сікорська, О. Назаренко, С. Мельник [16]), політичному (Н. Кондратенко [9]), спортивному (В. Максимчук [10]) дискурсах.,

Прецедентні імена – це загальновідомі власні імена, що використовуються в тексті не стільки на позначення конкретної особи (країни, міста, організації, події тощо), скільки як своєрідний культурний знак. Прецедентне ім'я може співвідноситися або з прецедентним текстом, або з прецедентною ситуацією. Серед прецедентних імен найчастіше виокремлюють антропоніми, топоніми, ергоніми та хрононіми.

Здійснюючи вибірку власних назв в українському медіадискурсі 2022–2024 рр., ми зафіксували лише ті, що демонструють так звану сильну прецедентність, відтворюваність, упізнаваність, зберігаються у свідомості більшості носіїв сучасної національно-лінгвокультурної спільноти.

Найбільшою виявилась група прецедентних **антропонімів**, що складається з імен та прізвищ політичних діячів, військових, журналістів, ватажків незаконних військових угруповань, культурних діячів, які сприяли розв'язуванню російсько-української війни (*Путін, Шойгу, Герасимов, Коношенков, Кадиров, Гіркін, Соловйов, Кобзон, Кіркоров*), а також імена та прізвища тих політичних діячів, що уособлюють собою справжніх друзів України (*Борис Джонсон*). Саме завдяки своїй прецедентності, ці антропоніми зазнають трансформації в гумористичному дискурсі воєнного часу.

Ми з'ясували, що найбільшу активність в трансформації прецедентних імен виявляє контамінаційний тип інновацій, тобто утворених шляхом накладання однієї твірної основи на іншу. Наприклад, це спостерігаємо в трансформаціях [пук + Пут]ін → **Пукін** [t.me/truexanewsua, 31.03.2022]. Другим різновидом структурної трансформації є вставлення однієї основи в іншу *Ко[бз]он* + [бзд]іти → **Кобздон** [Ю. Великий]. В обох наведених прикладах зневажливе оцінювання відомих осіб, що ініціювали або підтримали війну проти України відбувається за допомогою зниженої лексики, пов'язаної з фізіологічними процесами.

Для зневажливої характеристики особи активно вживаються прикладкові сполучення як твірні основи для накладання. Прізвище відомого російського пропагандиста Володимира *Соловйова* трансформується в **Ословйов** відповідно до моделі накладання основ [осел + Соло]вйов [Ю. Великий], де нейтральна лексема, яка номінує тварину, реалізує своє переносне значення і додає негативно оцінної конотації щодо розумових здібностей людини. Аналогічним способом обігрується прізвище речника міністерства оборони рф *Коношенков* як **Клоушенков** ([клоун + Коно]шенков), який постійно спотворює інформацію про ситуацію на фронті. Деформація особового номена *Гіркін* (терориста «ДНР» Ігоря (Стрелкова) на **Шконкіна** через залучення кримінального жаргонізму (*шконка* 'спальне місце у виправному закладі') натякає на ув'язнення колишнього «героя» в липні 2023 року [Ю. Великий].

Каламбурного обігрування зазнає прізвище *Кіркоров*, трансформоване в **Крикоров** [Крик + орк]ов [Ю. Великий]. У пародійній серії «Ваня і Настя» про пригоди російського солдата на війні в Україні та його дружину, що чекає на нього вдома, Ваня розповідає про приїзд до них на фронт Філіппа Кіркорова після скандалу з «голою» вечіркою в Москві й заборорою його концертів. Завдяки так званій «народній» етимології в середині антропоніма неочікувано з'являється смислова межа. Лексеми *крик* та *орк*, видобуті з первинної основи шляхом часткового переміщення звуків, створюють нові конотації: представник російського бомонду змушений владою давати безкоштовні концерти на передовій, щоб повернути собі колишні привілеї. Асоціативний ряд підтримується зневажливим номінуванням *орки* військових країни-агресора та населення, більшість якого некритично сприймає мілітаристську ідею влади. Поширеність цієї лексеми пов'язана з екранізацією роману-епопеї Дж. Р. Р. Толкіна

«Володар перснів», в якому фантастичні істоти, кремезні варвари зі звіриними рисами, виробляють зброю глибоко в печерах та несуть смерть сусіднім народам. Таким чином, висока частотність номена *орки* в сучасному медійному просторі забезпечує контамінаційну метафоричність новотвору **Крикорков** та сприяє осоромленню представника культурної еліти країни-агресора.

Найулюбленишим об'єктом трансформацій в серії пародій Ю. Великого «Шойгу доповідає Путіну» є патронім російського міністра оборони Шойгу Сергія *Кужугетовича*. Шестискладова структура цієї лексеми дозволяє створювати контамінати накладанням одночасно двох основ на первинну із паралельною інтерфіксацією, зберігаючи загальний складовий контур: **Кожежуевич, Соплежуєвич, Тугодумович, Хитромордович, Глухопердович** та ін.. Прагматична функція цих інноватів полягає у висміюванні слабкості, брехливості, непрофесіоналізму у військовій справі колишнього «оленевода», призначеного міністром оборони.

Надзвичайної популярності на початку повномасштабного вторгнення набула трансформація особового номена прем'єр-міністра Великобританії Бориса *Джонсона* – **Джонсонюк**. Вдале новоутворення від англійського прізвища шляхом суфіксації, що притаманна українській моделі прізвищ, яскраво демонструє вдячність українців за дружню підтримку та військову допомогу. Виникнення цього неологізму пов'язується із такою прецедентною ситуацією, як появу Бориса Джонсона на міжнародній зустрічі G-7 у травні 2022 року з прапором Великобританії та України.

На другому місці серед зафіксованих нами трансформованих прецедентних імен, знаходяться **топоніми** – назви країн, населених пунктів, регіонів та ін..

Найбільш уживаним в мовній свідомості українців з 2014 року вважаємо топонімічний прецедентизм *Донбас*, який трансформований в **Бомбас**. Це контамінат за типом «топонім+дія». Такі інноваційні вербативи мають негативнооцінювану дієслівну твірну основу, що зумовлює їхню виразну експресивність. Накладання ґрунтоване на римувальному словотворенні у контамінаті *бомбас* ([*бомб-ити* +*Дон*]*бас*), що є аллюзією на прецедентну фразу-звинувачення російських пропагандистів: «*Де ви були вісім років, коли бомбили Донбас?*», створює іронічну тональність і нівелює маніпулятивний вплив фейкових суджень: «*Більше 8 років вони всім втирали, що маленький бомбас годував велику Україну. А тут виявилось, що Україна годує нів світу*» [t.me/gumorjartu, 27.05.2022].

Яскравим прикладом контаміната цієї підгрупи є **Змієбаївка** [t.me/our_odessa, 14.05.2022]. Мотиваторами стали знакові для мовної свідомості українців воєнного періоду локальні об'єкти – *Чорнобаївка* та *острів Зміїний*. Село *Чорнобаївка* в Херсонській області стало символом спротиву російській армії, яка, захопивши аеропорт «Херсон» коло цього села, намагалась зробити з нього плацдарм для подальшого наступу, але щоразу зазнавала розгрому від українських військових. *Зміїний* – український острів у Чорному морі, який

був захоплений військово-морськими силами рф, але потім звільнений ЗСУ. Завдяки неодноразовому влучанню ЗСУ по ворожих позиціях на острові Зміїний виникає асоціативна паралель з **Чорнобаївкою** ([Зміїний + Чорно]баївка → Змієбаївка). Це чи не єдиний випадок, коли контамінаційний дериват має позитивну оцінність.

Трансформація прецедентного топоніма може відбуватися за допомогою штучної етимологізації частини слова, що спричиняє семантичне нарощування. До узуальної лексеми залучається додатковий компонент, за допомогою якого розширюється не тільки склад, а й семантика вислову. Оказіоналізм **Москва-ква-ква** натякає на прецедентну ситуацію – затоплення російського крейсера «Москва» українськими ракетами в Чорному морі. Заміна одного з компонентів прецедентного імені *Кримський міст* на **півміст** відсилає до прецедентної ситуації – знесення «нахалбуду» рф Збройними силами України. «Екскурсія по *Кримському напівмосту*» [Студія «Квартал 95», випуск 02.12.2023].

Ще одним прикладом семантичного нарощування є трансформація прецедентного топоніма *Червона площа*: «Похорони на **Червоно-чорній площі** скасовано» [Студія «Квартал 95», випуск 02.12.2023]. У контексті фейкових новин російської пропаганди про смерть путіна здійснена трансформація прецедентного імені в російській лінгвокультурі *Червона площа* за рахунок додавання нового компонента *чорна*. У результаті новостворений інваріант **Червоно-чорна площа** асоціюється з червоно-чорними українськими прапорами в Москві та переможним завершенням війни.

Інновати групи **ергонімів** утворюються накладанням назв організації (політичних партій, державних структур, пропагандистських телевізійних каналів рф) та номена, який характеризує її діяльність: [раб + Рос]сія → **Рабсія** [t.me/truexanewsua, 27.05.2022], Мин[оборони + убийств-о] → **Минубийств** [t.me/truexanewsua, 03.04.2022]. Контекст тільки посилює негативнооцінний ефект від контамінації: «А вот и официальная позиция **Минубийств** рф по Буче» [t.me/truexanewsua, 03.04.2022]. Трансформація російського прецедентного ергоніма *Министерство обороны российской федерации* відбувається за допомогою паронімічної атракції *Министерство макаронів лапшистої федерації* [Ю. Великий]. Натяк на дезінформацію, що повідомляє речник цієї установи Коношенков про події на російсько-українському фронті.

У групі **хрононімів** найбільшої прецедентності набула лексема **спецоперація**. Цей пропагандистський евфемізм запроваджений керівництвом рф для опису вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року. В інноваті **спецОБСерація** (спец[опер]ація + [обсер-еть]) спостерігаємо вставлення утнутої другої основи в першу основу з одночасним вичленуванням із середини твірної основи на морфемному шві: «**СпецОБСерація** іде́т по плану» [#Україна перемаже#Юрій Великий#пародія, 10.06.2022]. Залучення знижено-розмовної лексики надає характеристиці воєнної кампанії іронічного забарвлення.

Слід зазначити, що в стилістичному плані комічний ефект від більшості трансформованих прецедентних імен спричиняє каламбурна паронوماзія. Завдяки паронімічній атракції, інновати синтезують в собі звукову оболонку й значення двох паронімів, що дозволяє перетворити жакливі явища воєнного лихоліття на комічні шляхом глузування.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, представлений структурно-семантичний аналіз трансформованих прецедентних імен в українському гумористичному дискурсі воєнного часу дає можливість стверджувати, що зневажливої тональності набувають номени-трансформанти, пов'язані з країною-агресором, представниками її органів влади, пропагандистами, культурними діячами, що стали прибічниками імперсько-мілітаристської політики. Негативне оцінювання особи чи явища відбувається за допомогою розмовно-зниженої лексики, яка створює іронічне забарвлення новотвору. З'ясовано, що найбільшу активність виявляє контамінаційний тип трансформації прецедентних імен, утворених шляхом накладання однієї твірної основи на іншу. Комічний ефект, що виникає в результаті трансформації прецедентних феноменів шляхом висміювання ворога, сприяє подоланню психологічної напруги, консолідації та підняття бойового духу. До перспективи нашого подальшого дослідження входить вивчення на матеріалі гумористичного дискурсу воєнного часу трансформації прецедентних висловлень.

Література

1. Баган, М. (2014). Заперечення як засіб трансформації прецедентних феноменів. *Українська мова*, 44–51.
2. Божко, І. С. (2022). Онімна гра як елемент мови ворожнечі в контексті російсько-української війни. *Записки з українського мовознавства*, 29: *Зб. наук. праць = Opera in lingvistica ukrainiana: Fascicullum*, 29. 89–99.
3. Бойко, А. (2014). «Мова ворожнечі» та елементи комічного в українських медіа 2013–2014 рр. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 4. 282–293.
4. Касім, Г. (2015). Заміна компонента як найчастотніший прийом трансформації інтертекстуальних одиниць у текстах сучасних ЗМІ. *Записки з українського мовознавства*, 22. 85–94.
5. Кирилюк, О. Л. (2014). Мовні одиниці як зброя в суспільно-політичному протистоянні. *Актуальні проблеми прикладної лінгвістики: зб. наук. праць* (Н. В. Кондратенко, Ред.). 314–319.
6. Космеда, Т. А., & Халіман, О. В. (2013). Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики). *Коло*.
7. Колоїз, Ж. В. (2015). *Неузуальне словотворення: [монографія]*. НПП Астерікс.
8. Колоїз, Ж. (2017). Проект українського «Словника прецедентних феноменів». *Філологічні студії: науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 16. 139–160.
9. Кондратенко, Н. В. (2008). Мовний жарт у політичній комунікації: від політичного гумору до мовної гри. *Записки з загальної лінгвістики: збірник наукових праць = Opera annua in lingvistica generalis*, 8–9. (Н. В. Бардіна, Ред.). Астропринт. 176–182.
10. Максимчук, В. В. (2017). Трансформації прецедентних висловлювань у сучасному футбольному дискурсі. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 16. 367–377.
11. Нелюба, А., & Редько, С. (Ред.) (2017). *Лексико-словотвірні інновації (2015–2016)*. Словник. ХІФТ.
12. Нелюба, А. М. (2002). Словотвірна контамінація як вияв принципу економії. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*, 9. 183–200.
13. Пташник, С. Б. (2003) Структурно-семантичні особливості фразеологічних модифікацій та їхні функції в німецькому газетному тексті [Автореф. дис. канд. філол. наук, Львівський національний університет імені І. Франка].

14. Редько Є. О., (2016). *Словотвірна контамінація в сучасних інноваційних процесах ХХ–ХХІ століття: жанрово-стильові й лінгвістичні метаморфози в українській мові і літературі: колективна монографія* (А. Архангельська, Ред.). VUP. 205–229.
15. Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля.
16. Сікорська, В. Ю., Назаренко, О. М., & Мельник, С. М. (2021) Структурні трансформації прецедентних заголовків у публіцистичному дискурсі. *New horizons of philological science: Collective monograph. Baltija Publishing*. 417–435.
17. Степаненко, М. І. (2022). Прецедентне ім'я в публіцистично-політичному дискурсі: перифрастичний портрет Володимира Путіна. *Прикладна лінгвістика на Півдні України: здобутки і перспективи. Колективна монографія*. (Н. Кондратенко, Ред.). ТВОРИ. 184–210.
18. Харченко, О. В. (2023). Інтерференція російських культурних реалій та лексем в український гумористичний дискурс під час війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 34(73) № 5. 232–237.
19. Харченко, О. В. (2023). Українські метафоричні евфемізми під час російсько-української війни. *Обрії друкарства*, 2(14). Видавець КПІ ім. Ігоря Сікорського. 90–101.
20. Bardon, A. (2005). *The Philosophy of Humor In Comedy: A Geographic and Historical Guide*, 2 vols. Edited by M. Charney, 462–476 p., Westport, CT: Praeger.
21. Malphurs, R. A. (2010). People did sometimes stick things in my underwear: The function of laughter at the U. S. Supreme court. *Communication Law Review*, 10(2), 48–75.

References

1. Bahan, M. (2014). Zaperechennia yak zasib transformatsii pretsedentnykh fenomeniv [Denial as a means of transforming precedent phenomena]. *Ukrainska mova*. № 4. 44–51. [in Ukrainian]
2. Bozhko, I. S. (2022). Onimna hra yak element movy vorozhnechi v konteksti rosiisko-ukrainskoi viiny [Numb game as an element of hate speech in the context of the Russian-Ukrainian war]. *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, 29: *Zb. nauk. prats = Opera in lingvistika ukrainiana: Fascicillum*, 29. 89–99. [in Ukrainian]
3. Boiko, A. (2014). «Mova vorozhnechi» ta elementy komichnoho v ukrainskykh media 2013–2014 rr. [“Hate speech and elements of comedy in the Ukrainian media in 2013–2014]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva*, 4. 282–293. [in Ukrainian]
4. Kasim, H., (2015). Zamina komponenta yak naichastotnishy pryiom transformatsii intertekstualnykh odynyt u tekstakh suchasnykh ZMI. [Component substitution as the most frequent technique of transformation of intertextual units in the texts of modern mass media]. *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, 22. 85–94. [in Ukrainian]
5. Kyryliuk, O. L. (2014). Movni odynytysi yak zbroia v suspilno-politychnomu protystoianni [Language units as a weapon in socio-political confrontation]. *Aktualni problemy prykladnoi linhvistyky: zb. nauk. prats* (N. V. Kondratenko, Red.). 314–319. [in Ukrainian]
6. Kosmeda, T. A., & Khaliman, O. V. (2013). Movna hra v paradyhmi interpretatyvnoi linhvistyky. Hramatyka otsinky. Hramatychna ihrema (teoretychne osmyslennia dyskursyvnoi praktyky). [Language play in the paradigm of interpretive linguistics. The grammar of evaluation. Grammatical game (theoretical understanding of discourse practice)]. *Kolo*. [in Ukrainian]
7. Koloiz, Zh. V. (2015). *Neuzualne slovotvorennia: [Non-usual word formation] [monohrafia]*. NPP Asteriks. [in Ukrainian]
8. Koloiz, Zh. (2017). Proekt ukrainskoho «Slovnyka pretsedentnykh fenomeniv» [Project of the Ukrainian Dictionary of Precedent Phenomena]. *Filolohichni studii: naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 16. 139–160. [in Ukrainian]
9. Kondratenko, N. V. (2008). Movnyi zhart u politychnii komunikatsii: vid politychnoho humoru do movnoi hry [Language joke in political communication: from political humour to language play]. *Zapysky z zahalnoi linhvistyky: zbirnyk naukovykh prats = Opera annua in lingvistika generalis*, 8–9. (N. V. Bardina, Red.). Astroprint. 176–182. [in Ukrainian]
10. Maksymchuk, V. V. (2017). Transformatsii pretsedentnykh vyslovliuvan u suchasnomu futbolnomu dyskursi [Transformations of precedent-setting statements in contemporary football discourse]. *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 16. 367–377. [in Ukrainian]
11. Neliuba, A., & Redko, Ye. (Red.) (2017). *Leksyko-slovotvorni innovatsii (2015–2016) [Lexical and word-formation innovations (2015–2016)]. Slovnyk. KhIFT.*[in Ukrainian]

12. Neliuba, A. M. (2002) Slovtvorna kontaminatsiia yak vyiv pryntsyphu ekonomii [Word contamination as a manifestation of the principle of economy]. *Zbirnyk Kharkivskoho istoryko-filolohichnoho tovarystva*, 9.183–200. [in Ukrainian]
13. Ptashnyk, S. B. (2003) Strukturno-semantychni osoblyvosti frazeolohichnykh modyfikatsii ta yikhni funktzii v nimetskomu hazetnomu teksti [Structural and Semantic Features of Phraseological Modifications and Their Functions in a German Newspaper Text] [Avtoref. dys. kand. filol. nauk, Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni I. Franka]. [in Ukrainian]
14. Redko Ye. O., (2016). Slovtvorna kontaminatsiia v suchasnykh innovatsiinykh protsesakh. *XX–XXI stolittia: zhanrovo-stylovi y linhvistychni metamorfozy v ukrainskii movi i literaturi: kolektyvna monohrafiia* [Word-formation contamination in modern innovative processes of the XX–XXI centuries: genre-stylistic and linguistic metamorphoses in the Ukrainian language and literature] (A. Arkhahelska, Red.). VUP. 205–229. [in Ukrainian]
15. Selivanova, O. O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia*. [Modern linguistics: a terminological encyclopaedia]. Dovkillia. [in Ukrainian]
16. Sikorska, V. Yu., Nazarenko, O. M., & Melnyk, S. M. (2021) Strukturni transformatsii pretsedentnykh zaholovkiv u publitsystychnomu dyskursi [Structural transformations of precedent-setting headlines in journalistic discourse]. *New horizons of philological science: Collective monograph*. Baltija Publishing. 417–435. [in Ukrainian]
17. Stepanenko, M. I. (2022). Pretsedentne imia v publitsystychno-politychnomu dyskursi: peryfrastychnyi portret Volodymyra Putina [A precedent-setting name in journalistic and political discourse: a periphrastic portrait of Vladimir Putin]. *Prykladna linhvistyka na Pivdni Ukrainy: zdobutky i perspektyvy. Kolektyvna monohrafiia*. (N. Kondratenko, Red.). TVORY. 184–210. [in Ukrainian]
18. Kharchenko, O. V. (2023). Interferentsiia rosiiskykh kulturnykh realii ta leksem v ukrainskyi humorystychnyi dyskurs pid chas viiny [Interference of Russian cultural realities and lexemes in Ukrainian humorous discourse during the war]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka*, 34(73) № 5. 232–237. [in Ukrainian]
19. Kharchenko, O. V. (2023). Ukrainski metaforychni evfemizmy pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny [Ukrainian metaphorical euphemisms during the Russian-Ukrainian war]. *Obrii drukarstva*, 2(14). Vydavets KPI im. Ihoria Sikorskoho. 90–101.
20. Bardon, A. (2005). *The Philosophy of Humor In Comedy: A Geographic and Historical Guide*, 2 vols. Edited by M. Charney, 462–476 p., Westport, CT: Praeger.
21. Malphurs, R. A. (2010). People did sometimes stick things in my underwear: The function of laughter at the U.S. Supreme court. *Communication Law Review*, 10(2), 48–75.

Larysa SHEVCHUK

TRANSFORMATION OF PRECEDENT NAMES IN THE UKRAINIAN HUMORISTIC DISCOURSE 2022–2024

Abstract. *The article is devoted to the study of the linguistic mechanisms of the transformation of precedent names in the Ukrainian humorous discourse of the wartime. The purpose of the study was to identify structural-semantic and communicative-pragmatic features of innovative precedents in modern humorous discourse. Source base research served transformed precedent names in modern Ukrainian television entertainment programs, parodies of Yuri the Great, humor in Telegram channels for 2022–2024. Four types of precedent names were analyzed: anthroponyms, toponyms, ergonims, and chrononyms. It was found that the most active in all groups is the contaminating type of derivatives formed by superimposing one creative base on another. In second place in terms of the number of recorded contaminants is the method of separating one creative base into another. Word-forming contamination is considered as a manifestation of the language game, which acquires a pronounced pragmatic focus on relieving psychological stress, overcoming the negativity of war*

with the help of humor. It is proved that contemptuous transformative names associated with the aggressor country, representatives of its authorities, propagandists, and cultural figures who have become supporters of the imperial-militarist policy acquire a tonality. Negative assessment of a person or phenomenon occurs with the help of colloquial reduced vocabulary, which creates an ironic coloring of the neoplasm. The synthetic functionality of contaminants, which simultaneously perform nominative, evaluative and expressive functions, is substantiated. The investigation reveals that, stylistically, the comic effect of most of the transformed precedent names is caused by punning paronomasia. Thanks to the paronymic attraction, the innovators synthesize the sound envelope and meaning of two paronyms, which allows turning the terrible phenomena of wartime into comical ones through mockery, avoiding «hate speech».

Keywords: *humorous discourse, language game, precedent phenomenon, transformed precedent name*